

ВОРОШИЛОВА ГАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін

Київського національного університету культури і мистецтв

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНО-КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин глобалізаційні процеси охопили всі сфери світового господарства, в тому числі і міжнародний ринок туристичних послуг. Як наслідок, відбувається зростання рівнів інтегрованості туристичних галузей та окремих підприємств різних країн, з одного боку, та загострення конкурентної боротьби між країнами за розподіл туристичних потоків, з іншого. Водночас, сучасною тенденцією в економіці розвинених країн є зростання частки туристичних послуг як у структурі валового внутрішнього продукту, так і в структурі споживання. Також характерним є інтенсивний розвиток нових інформаційних технологій, електронної торгівлі у сфері туризму. Такі процеси створюють загрози туристичним галузям країн із більш низькою конкурентоспроможністю національних підприємств, несформованістю ринкових механізмів та недосконалою державною туристичною політикою. Це стосується, перш за все, країн із трансформаційною економікою, до яких належить і Україна.

Інтенсивність міжнародних туристичних прибуттів в значній мірі залежить від стану політичних відносин між країнами-постачальниками туристів та приймаючих держав. Істотний вплив на географічний розподіл

та динаміку туристичних прибуттів має політична ситуація в регіонах та окремо взятих країнах. Політична нестабільність, військові конфлікти, природні катаклізми, фінансові та економічні кризи в значній мірі знижують туристичну активність у такі провідні туристичні регіони як Єгипет, Туніс, Туреччина, Ізраїль тощо. Так, через тривалий конфлікт в Україні, можна спостерігати різке падіння показника міжнародних туристичних прибуттів (-48,5%) у 2014 році, порівняно із даними попереднього року [1; с.8] (таблиця 1).

Таблиця 1

Міжнародні туристичні прибуття у світі (2012-2014 рр.)

Позиція	Країна	Кількість, млн. чол.			Зміни (%)		
		2012 р.	2013 р.	2014 р.	12/11	13/12	14/13
1	Франція	81,9	83,6	83,7	1,8	2,0	0,1
2	Сполучені Штати Америки	66,6	69,9	74,7	6,1	5,0	6,8
3	Іспанія	57,4	60,6	64,9	2,3	5,6	7,1
4	Китай	57,7	55,6	55,6	0,3	-3,5	-0,1
5	Італія	46,3	47,7	48,5	0,5	2,9	1,8
6	Туреччина	35,6	37,7	39,8	3,0	5,9	5,3
7	Німеччина	30,4	31,5	33,0	7,3	3,7	4,6
8	Великобританія	29,3	31,1	32,6	-0,1	6,1	5,0
9	Росія	25,7	28,4	29,8	13,5	10,2	5,3
10	Мексика	23,4	24,2	29,1	0,1	3,2	20,5
...	Україна	23,0	24,7	12,7	7,5	7,2	-48,5

Джерело: за даними [1, с.8-10].

Окрім цього, існує значна невідповідність туристичної інфраструктури України міжнародним стандартам, неефективність використання потенціалу туристичних ресурсів, відсутність державної політики відносно розвитку туристичної індустрії та інші негативні чинники. Усе це вимагає, перш за все, підтримки туристичної галузі з боку держави, яка повинна включати прийняття єдиної цільової Програми розвитку туризму у державі з виділенням головних стратегічних та пріоритетних напрямів діяльності; розробку комплексної концепції розвитку туристичної, міжнародно-туристичної галузі в Україні з

урахуванням фінансових можливостей, а також реальних та послідовних заходів; розробку регіональних програм розвитку туристичної сфери, а також їхнього узгодження з загальнодержавною програмою розвитку туризму; формування системи нормативно-правового забезпечення міжнародно-туристичного бізнесу, а також членство України в міжнародних спеціалізованих організаціях, об'єднаннях та структурах, підписання та реалізацію двосторонніх міждержавних, міжурядових домовленостей відносно туризму.

Глобалізація кардинально змінює пріоритети в системі конкурентних переваг регіонів: вона позбавляє регіони традиційних переваг, оскільки локальні ресурси набувають глобального характеру. Глобалізація не лише мінімізує значення традиційних регіональних конкурентних переваг, але й нівелює роль відстані як захисного бар'єру у конкурентних процесах. Отже, глобалізація перетворює регіони на повноправних учасників міжнародних економічних відносин, але разом з тим актуалізує для них необхідність ідентифікації та захисту унікальних локальних конкурентних переваг як імперативів підвищення міжнародної конкурентоспроможності в умовах глобальної конкуренції.

Дослідження ЮНВТО дають можливість стверджувати, що незважаючи на кризові явища в світі, військові конфлікти в певних регіонах, які спостерігаються останнім часом та викликають спад в індустрії міжнародного туризму в певних регіонах, в цілому тенденція щодо динаміки міжнародних туристичних прибуттів буде зберігатись і надалі. Міжнародний туризм – галузь, яка є дуже стійкою до кризових явищ, що підтверджуються даними ЮНВТО за останні роки. Так, показники міжнародних туристичних прибуттів у світі збільшились на 4,3% у 2014 році та склали 1133 млн. чол., порівняно із попереднім роком та даними 2012 року, коли даний показник сягнув 1 млрд. чол. [1; 2].

Аналіз основних туристичних регіонів світу дає можливість стверджувати, що у 2015 році найбільш потужними туристичними регіонами виявились Азійський та Тихоокеанський регіони, для яких приріст міжнародних туристичних прибуттів виріс з +4% до 5%, Європейський регіон (з +3% до 4%), Середній Схід (з 2% до 5%) та Африка (+3% до +5%) [1, с. 3].

Незважаючи на стрімке зростання популярності Азійського регіону, Європейський регіон залишається найбільшим світовим туристичним регіоном, що становить 51% світового туристичного маршруту (582 млн.чол.) [1, с. 3]. Це є результатом глобалізації та масштабної популяризації наддержавних туристичних інтересів, а також концентрації, фактично, всіх вирішальних факторів у конкурентоспроможності туристичних напрямків, оскільки, потрібно зазначити, що всі ці фактори є вкрай суттєвими. Важливі відмінності багатьох природних та антропогенних факторів (клімат, природа, історична та культурна спадщина, розвиток готельної інфраструктури, фольклор, спортивні розваги та товариські місцеві організації тощо) у цьому регіоні позитивно впливають на конкурентоспроможність окремих держав та регіонів.

Іншою сучасною тенденцією, яка спричиняє суттєвий вплив на формування туристичних потоків є прискорення процесів урбанізації – підвищення ролі великих міст (мегаполісів) у світовій економіці, в яких спостерігається високий рівень ділової активності (Пекін, Токіо, Сан-Паулу, Дакка, Бангладеш, Токіо). Так, частка таких міст, як Будапешт, Сеул, Копенгаген, Дублін, Хельсінкі, Рандстад, Брюссель, у ВВП відповідних країн складає близько 50%, а частка Осло, Лондона, Окленда, Праги, Стокгольма, Токіо та Парижу – приблизно третину [3].

Отже, можна констатувати перетворення національних регіонів на стратегічних гравців світової економічної арени, які паралельно з традиційними суб'єктами міжнародної конкуренції (держави, міжнародні

організації, транснаціональні компанії, фізичні особи, регіональні союзи, інтеграційні угруповання) активно інтегруються в систему глобальних конкурентних відносин. Саме в даному контексті надзвичайної актуальності набуває аналіз механізму модифікації компетенцій національних регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності в умовах динамізації процесу глобалізації та розвитку міжнародного туризму.

Література:

1. UNWTO Tourism Highlights. 2015 Edition. – Madrid: UNWTO Publications Department, 2015. – 15 p.
2. UNWTO Tourism Highlights. 2011 Edition. – Madrid: UNWTO Publications Department, 2011. – 12 p.
3. Названы самые загруженные мегаполисы мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lenta.ru/news/2015/10/08/trafficworld/>